

INFORME AL CONSELL PLENARI

**MARC ESTRATÈGIC PER A L'ACCIÓ SOCIAL
DE BARCELONA**

DOCUMENT DE PRESENTACIÓ

27 de Juny de 2008

MARC ESTRATÈGIC PER A L'ACCIÓ SOCIAL DE BARCELONA

I. EL MARC ESTRATÈGIC PER A L'ACCIÓ SOCIAL

1. Introducció i elements definitoris del Marc

El 5 d'Abril de 2006, 235 entitats de la ciutat signaven *l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva*, impulsat per l'Ajuntament de Barcelona. Un dels objectius principals de l'Acord era dotar-se d'un *Marc Estratègic* amb capacitat d'estructurar i fer confluïr compromisos d'acció, sobre la base d'objectius compartits. El passat 10 de juny de 2008, l'Ajuntament i les 392 entitats que integren actualment l'Acord Ciutadà debatien conjuntament i formalitzaven l'aprovació del Marc Estratègic, que inicia el seu procés de desplegament amb 136 Compromisos d'Acció ja incorporats.

El Marc Estratègic d'Acció Social és un espai comú d'actuació, una plataforma en la qual cada agent social concreta i defineix les seves línies de treball. Accions que es defineixen a partir d'una diagnosi i una anàlisi compartida de les dinàmiques socials de Barcelona, així com d'un ventall de valors, idees-força i objectius també acordats. Es pretén doncs aconseguir una acció coordinada entre l'Ajuntament i els agents socials de la ciutat, en la perspectiva de construir de manera col·lectiva i corresponsable una Barcelona més inclusiva i cohesionada.

El Marc Estratègic per a l'Acció Social, a partir del criteri que cal implicar el màxim d'actors en la construcció col·lectiva del benestar ciutadà, com a principi d'aprofundiment democràtic, planteja 5 grans elements que el defineixen:

- Una lectura compartida de les dinàmiques de canvi social que tenen lloc avui a Barcelona, així com dels eixos de desigualtat i dels riscos d'exclusió que aquestes dinàmiques comporten.
- Una estratègia d'acció concertada entre l'Ajuntament i el teixit d'entitats que operen com a agents d'inclusió a la ciutat. Polítiques públiques i iniciatives socials articulades al servei de finalitats acordades.

- Un conjunt d'eines metodològiques que fan possible l'acció concertada: la definició pactada de problemes, la detecció d'eixos de transversalitat, la gestió de les interdependències i el treball en xarxa.
- Un increment de la capacitat de resposta als reptes plantejats. Les xarxes, els acords i les interaccions com a dinàmiques que multipliquen capacitats, que generen sinèrgies i per tant doten de més eficàcia a les actuacions.
- Una voluntat compartida d'aprenentatge i per tant d'innovació. El Marc Estratègic com a espai de transferència de pràctiques innovadores.

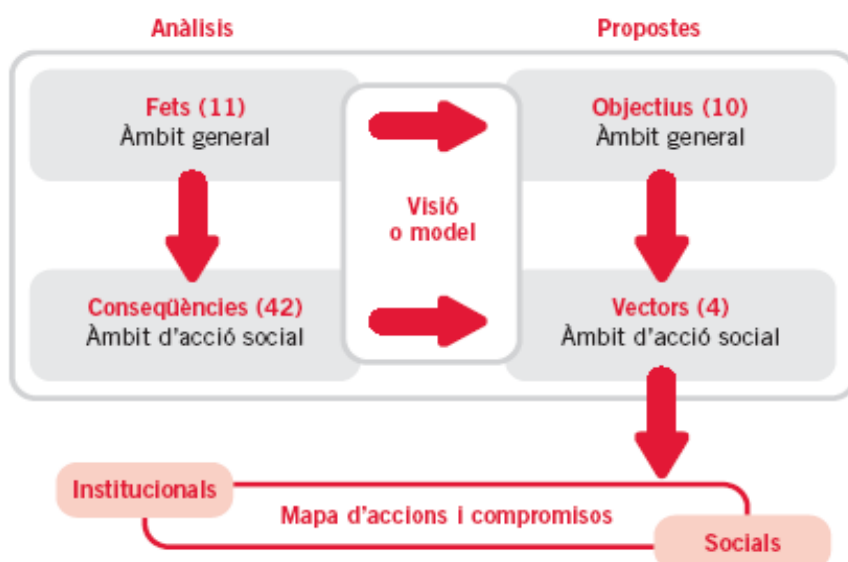
2. Procés d'elaboració i estructura del Marc

El procés d'elaboració del Marc estratègic consta de cinc etapes fonamentals:

- a) Una fase *d'anàlisi dels canvis socials* a Barcelona, al llarg dels últims 10 anys, en el context metropolità. Anàlisi que es va basar en tots els estudis quantitatius i qualitatius disponibles sobre les dinàmiques socials, demogràfiques i econòmiques.
- b) Una fase *d'identificació dels 11 fets més rellevants i de les 42 conseqüències* concretes d'aquests fets en l'àmbit del benestar social a la ciutat.
- c) Una fase d'elaboració d'un *document propositiu, configurat per 10 objectius generals i 4 vectors d'intervenció* social específica sobre cadascun dels objectius.
- d) Una fase de *construcció del Mapa d'Accions i Compromisos de ciutat*, a partir de les aportacions de l'Ajuntament i de les entitats, i de la ubicació d'aquestes en la graella d'objectius i vectors.
- e) Una fase *d'impuls, seguiment i actualització* dels projectes i actuacions derivats dels compromisos dels actors institucionals i associatius.

El fil conductor de les 5 fases ha estat un ampli procés participatiu amb tallers i espais de debat on han participat, entre 2006 i 2008, més de 200 entitats. L'estructura final del Marc la componen quatre documents:

- Diagnosi de les dinàmiques socials
- Fets i conseqüències
- Àmbit propositiu
- Mapa d'accions i compromisos

3. Onze fets clau en les dinàmiques socials de Barcelona

De la diagnosi de les dinàmiques de canvi social, el conjunt d'agents participants en el procés d'elaboració del Marc Estratègic acordaren destacar 11 Fets Clau i 42 Conseqüències concretes en l'àmbit del benestar social:

- Increment del nombre de persones grans i heterogeneïtat creixent del col·lectiu
- Increment del nombre de persones nouvingudes: noves pautes de diversitat cultural
- Diversificació de l'estructura de les famílies: coexistència de diferents models d'agrupació familiar
- Desigualtats econòmiques, pobresa i diversificació dels riscos d'exclusió social: pautes d'inserció fràgils en el mercat laboral
- Fort increment dels preus de mercat del sòl i de l'habitatge
- Canvis cap a la ciutat del coneixement i gran rellevància de l'educació al llarg de tota la vida
- Individualització de les relacions socials i noves formes de solidaritat: pautes d'accés desigual a les xarxes de capital social
- Noves pautes de vida quotidiana: interdependències en l'àmbit metropolità i nous usos del temps i dels espais
- Redefinició de les demandes i les expectatives socials: innovació en el contingut de les polítiques públiques
- Canvis en les formes de provisió i gestió dels serveis socials
- Diversificació dels perfils professionals que treballen en l'àmbit de l'acció social i de les formacions que reben.

4. Cinc idees-força del Marc Estratègic

Ja en clau propositiva, el Marc planteja una estratègia d'acció social definida per cinc valors o criteris-rectors. Una Barcelona:

- Cohesionada**: amb igualtat d'oportunitats real i efectiva
- Cooperativa**: amb dinàmiques d'implicació i col·laboració
- Convivencial**: amb respecte a les diferències i valors compartits
- Comunitària**: amb forts vincles de solidaritat i fraternitat
- Creativa**: amb dinàmiques d'innovació social potents

5. Deu objectius i quatre vectors d'acció compartits del Marc

El Marc Estratègic advoca per *una manera de governar en què la responsabilitat pública no es restringeix a l'ús normatiu dels fons públics gestionats pel govern sinó que s'amplia sobre el conjunt de la ciutat i busca el compromís dels principals actors socials*. El document propositiu del Marc Estratègic recull 10 objectius generals d'impacte social que constitueixen un desplegament de la finalitat compartida d'avançar cap a la ciutat inclusiva i solidària:

- a)** Assegurar el cobriment de les necessitats bàsiques per tothom.
- b)** Ampliar i millorar l'autonomia de totes les persones i en especial de les que es troben en situació de dependència.
- c)** Enfortir la creativitat, la capacitat d'acció i implicació social de tots els sectors de població.
- d)** Donar centralitat al sistema de valors compartits que fomenti la intensificació i qualitat de les relacions entre veïns i veïnes en una ciutat complexa i diversa.
- e)** Assegurar la igualtat d'oportunitats real i efectiva en la complexitat dels diferents itineraris de socialització primaris i secundaris
- f)** Prevenir i canalitzar les situacions conflictives entre grups i sectors de població vers a la millora (intensificació i qualitat) de les interaccions socials.
- g)** Enfortir les capacitats d'organització i representació local dels interessos i reptes de tots els grups socials i, de forma especial, dels més vulnerables.
- h)** Aprofundir en la igualtat de gènere, establint accions positives per a la promoció social de les dones en situació de vulnerabilitat social.
- i)** Fer una ciutat basada en la investigació i la formació com a factors de desenvolupament humà i social.
- j)** Fer de Barcelona ciutat innovadora i creativa en l'establiment de polítiques d'inclusió social

L'àmbit propositiu del Marc Estratègic es completa amb **quatre vectors d'acció**, entesos com els eixos a partir dels quals es pot incidir, des de l'acció social, sobre cadascun dels deu objectius.

- Potenciar i articular de manera integrada la xarxa de recursos, prestacions i programes de serveis socials, tot impulsant les dinàmiques de creixement i canvi qualitatiu que comporta el desplegament, a la ciutat, de les noves lleis de promoció de l'autonomia personal i de serveis socials.
- Millorar i enfortir els equipaments, serveis i programes d'inclusió social vinculats a les dimensions bàsiques del desenvolupament humà
- Situar la participació i l'acció comunitària com a estratègies prioritàries en la construcció d'una Barcelona més solidària i cohesionada socialment i territorialment
- Promoure el treball en xarxa i la gestió relacional com a dinàmiques centrals en el desenvolupament de l'acció social a la ciutat.

II. L'ACORD CIUTADÀ PER UNA BARCELONA INCLUSIVA

El Marc Estratègic esdevé el full de ruta compartit per al conjunt de signats de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva. L'Acord es constituí el 5 d'abril de 2006, essent signat llavors per 235 entitats; actualment són 392 les entitats vinculades a l'Acord.

L'Acord és un espai de diàleg, intercanvi i compromís de treball compartit entre l'Ajuntament i el conjunt d'entitats, xarxes comunitàries i agents econòmics que operen a Barcelona en el terreny de la inclusió. Implica un model de treball innovador, articulat mitjançant estructures d'acció horitzontals i intersectorials, en què el vehicle conductor es defineix per la col·laboració mútua. Resta obert a noves incorporacions d'entitats i organitzacions socials que manifestin la seva voluntat d'incorporar-s'hi.

De manera general, els signants de l'Acord es vinculen als següents compromisos: **a)** donar visibilitat a les pràctiques de construcció participativa d'una ciutat inclusiva; **b)** dinamitzar la xarxa en tant que espai d'intercanvi de coneixement i concreció de compromisos; **c)** impulsar xarxes d'acció, per tal d'aprofundir en el treball compartit.

Els compromisos adquirits per l'Ajuntament són: **a)** la realització d'una diagnosi compartida dels serveis que ofereixen les entitats i el propi Ajuntament, cosa que ha de permetre saber amb precisió el conjunt de possibilitats d'atenció en el marc de cada xarxa; **b)** el fet de compartir informació sobre les activitats, tenint a disposició un portal temàtic per a cada una de les àrees d'objecte d'acció; **c)** l'articulació d'un catàleg de serveis compartit entre l'Ajuntament i cada conjunt d'operadors temàtics. L'Ajuntament compromet a posar recursos a disposició de les entitats que conformen les xarxes.

1. Les Xarxes d'Acció per a la Inclusió Social

L'any 2006 es van constituir les tres primeres Xarxes d'Acció. L'any 2007 es van configurar tres noves xarxes. Actualment, doncs, funcionen sis Xarxes d'Acció que agrupen al voltant de 160 entitats.

- **La Xarxa d'Atenció a les Persones Sense Sostre.** Té com a objectiu principal enfortir la capacitat d'acció de la ciutat per tal d'acompanyar a les persones sense sostre en el seu procés de recuperació de la màxima autonomia personal i els vincles socials. Els seus objectius són: aprofitar el potencial de coneixement existent per millorar l'orientació i l'eficàcia de les respostes; promoure la cooperació entre serveis i recursos d'inclusió social i relacional; donar un fort impuls a la innovació en l'acció; aconseguir noves fonts de recursos econòmics.
- **La Xarxa de Centres Oberts d'Infància.** Vol contribuir a millorar la capacitat de resposta de la ciutat en l'atenció socioeducativa a la infància i l'adolescència. L'objectiu és millorar les condicions de socialització i creixement personal. Actualment Barcelona disposa de 42 casals infantils i ludoteques municipals. D'altra banda, les entitats d'iniciativa social gestionen un bon nombre de centres oberts i espais socioeducatius més enllà del sistema escolar. A la llum d'aquestes dades, l'avantatge col·laborativa en aquest espai és evident.
- **La Xarxa d'Inserció Sociolaboral.** Neix de la col·laboració entre l'àmbit d'Acció Social, Barcelona Activa i els agents socials que treballen per a l'ocupació. Els objectius són: impulsar un espai de treball des del qual definir models d'intervenció envers la inserció laboral de les persones amb més dificultats; compartir el coneixement, identificar bones pràctiques i impulsar accions innovadores; amplificar i optimitzar la capacitat dels recursos existents en el conjunt de la xarxa.

- **La Xarxa d'Acollida i Interculturalitat.** S'organitza amb la voluntat de generar espais compartits d'informació, orientació, assessorament i cobertura de necessitats bàsiques a persones i famílies nouvingudes, que s'instal·len a la ciutat en condicions de fragilitat social i relacional. L'objectiu és facilitar la col·laboració entre les entitats que treballen en l'àmbit de la immigració i els serveis socials de l'Ajuntament.
- **La Xarxa de suport a famílies cuidadores de persones malaltes cròniques.** Neix amb la voluntat d'enfortir les capacitats personals i emocionals dels grups familiars que conformen els entorns cuidadors de persones amb malalties neurodegeneratives, així com d'altres malalties cròniques greus. Les entitats de la xarxa proveeixen suports directes a les famílies (formació, ajuda mútua, atenció psicològica), o bé serveis d'atenció domiciliària especialitzada.
- **La Xarxa B3 de col·laboració entre empreses i entitats socials.** La Xarxa B3 (Barcelona, Beneficis, Benestar) té una estructura i una lògica de funcionament diferent a la de les altres 5. En aquesta xarxa hi poden participar totes aquelles empreses compromeses amb projectes de responsabilitat social corporativa que vulguin treballar amb entitats d'acció social. Els criteris d'aquesta relació els estableix l'Associació Barcelona per a l'Acció Social (ABAS). En l'actualitat més de 30 empreses han impulsat uns 70 projectes de col·laboració amb entitats.

L'any 2008 l'Ajuntament ha signat 96 Convenis per la Inclusió, el que implica un increment de 58 convenis respecte dels 38 existents el 2005, any previ a la signatura de l'Acord. Enguany, l'Ajuntament hi destina 2,9 milions d'euros a finançar les actuacions acordades en el marc dels convenis, gairebé doblant la xifra de 1,53 milions que hi destinava el 2005.

2. Els Projectes estructurants i les eines d'informació

Més enllà de les Xarxes d'Acció, l'Acord Ciutadà ha permès concretar un seguit de Projectes de cooperació. D'entre els més rellevants:

- *El Banc de Productes no Alimentaris*, iniciativa que sorgeix de la unió de dos projectes de gestió d'excedents impulsats per l'Associació La Nau i l'IRES. El Banc compta amb 65 empreses donants i més de 150 entitats receptores.

- *El Programa d'Activitats Culturals d'Acció Social*, impulsat per l'Associació Sociocultural DJs Contra la Fam, i entès com a una plataforma creativa que promou diferents projectes culturals com a eines de transformació i d'inclusió de col·lectius vulnerables.
- *L'Auditori Apropa*, per mitjà d'aquest programa de cooperació, l'Auditori obre la seva programació a l'assistència de col·lectius socials en risc i situació d'exclusió. Aquesta assistència als concerts i el conjunt de l'oferta musical de l'Auditori es vehicula a través de les entitats de l'Acord.

Durant el període 2006-2008 també s'han posat en marxa els següents instruments d'informació, difusió i dinamització de l'Acord:

- **Portal de referència** (<http://www.bcn.cat/barcelonainclusiva/cat>),
- **Butlletí electrònic mensual**
- **Agenda inclusiva**: informació d'interès sobre activitats
- **Directori d'entitats d'inclusió**, amb cercador per àmbits.
- **A fons**: estudis i monogràfics d'interès per a les entitats de l'Acord.
- **Jornades** de caràcter temàtic, orientades a la reflexió i l'intercanvi

En síntesi, el **Marc Estratègic per a l'Acció Social**, elaborat al llarg del període 2006-2008, i conformat pels documents de Diagnosi, Anàlisi, Propostes i Compromisos, ha de permetre enfortir l'estratègia de construcció participativa de condicions de cohesió i inclusió social a la Barcelona, tot i dotant d'un full de ruta compartit i estratègic al conjunt de les entitats i organitzacions adherides a **l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva**.

Aquest Informe que es presenta al Consell Plenari consta de:

1. La versió íntegra del Marc Estratègic (llapis digital)
2. Tres documents en paper:
 - a) La Síntesi del Balanç de l'Acord Ciutadà
 - b) El document Propositiu el Marc
 - c) El Mapa d'Accions i Compromisos

